

לו:

עין משפט
גור מצוה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

(א) ונחמיה קי. נטיות ט. ט.
(ב) לעיל לו. א. לעיל טו.
(ג) ויג' ד' מנחות סא.
(ד) טס סב. ע"פ. (ה) וכו"ל.
(ו) זכרלו. (ז) זכ"ל לזיח.
(ח) כ"ח: א"לנו נבנה.

הגהות הב"ח

(א) תיב' ד"ה אמאי וכו'
דלפי' שקיל מרי:
(ב) בא"ד היינו שקיל מרי
מלפ' ריבוי חד ממיס:
מלפ' ריבוי חד ממיס:

גליון הש"ס

גמ' ואמר רבה רבי
במחזור. עין גרין פ"ג
דכ"ה דף ק"ד ע"א כ"ס
המלוים הני כמלן כספין
דלעס מחזורי אמר להית
כו לחבור שרי ע"ש וכו'
הנהגה אש"י:

מוסר רש"י

מין במינו אינו חוצץ.
ואלי עשה מין אחד
ובכורו. ו. מה טעם
לא מברכין אלא
על נטילת לולב.
ולא על נטילת אחרת
והוא רש"י פ"ו דע"ג.
כדי לנענע בו. דנענע
נענע דלקמן. מעלה
ומוריד מולך ומפיל לפני
רוחות רעות וטללים רעים
(דלפי' כ"ס). שתי הלחם
ושני כבשי עצרת.
מתי כ"ו וזימן הסנן
אותם על לחם הכבשים
מפני ימי' מנחות ס"א.
שנאמר. מלוליס אשר
הונף ואשר הורם.
לעיל מיה מבי ויפנס
אותם מפני. כל הני
מטות למר שמולך
ומכיל ומעלה ומוריד. לא
מלפ' והיכר המלאים
לפנין לשאר מטות וכו'.
מולך ומפיל. וכו'.
דרכו ומתה ומפרי. כדי
לעזור רוחות רעות.
הנלות מלפניו רוחות.
מעלה ומוריד לעצור
שטות קורא ומחפיל. תי
מלמעלה למטה. מנחות
ס"ב.

רבינו חננאל

ישראל. ודרכיו החם. וכו'
חייא בר אשי כ"ס רב
(המשכים לצאת לדרך)
נטיל לולב ומנענע וזמר
והורקע. וכשמגיע זמן קרי'
שמע קורא ומחפיל. תי
צריך לנענע ג' פעמים
על כל דבר ודבר. ר'
ועירא בני הני חד והני
חד. או (למאן הני
וחני חד. פ"י כבר אמרנו
צריך לנענע ג' פעמים.
בעי' ר' יודא הירושלמי
חתיב פסם אתה וההבאה
פסם [אתה]. או הולכה
והובאה פסם אתה וחשכם
ועיר' להולך והובאה
ג' פעמים. תמן בעיק
בדה פיק ט' בעין
שבעה סמנים מעבירין
על הכתם. צריך לכסס
על כל אתה ואתה ג'
פעמים. ר' יעירא בעי.
הבין חד והבין חד. או
הבין (חד) והבין חד.
ולא איפסא. וכוין ר"ה.
איפסא שבדין לחורא.
ג' פעמים הולכה והובאה.
כל אתה ואתה ג' פעמים.
פ"י כסוס. כמי לכססו
איפסא ועלתה בחיקו.

הא הפילו הוא. נמתיין דומיא דנפל מאליו שלא לחו נאפר עלמו
אלא לחו נשפופרת ועברה למוך שוקת כשר: ה"ג אמאי ולקחו ונתן
אמר רחמנא אלף ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה: ואמר
רבה גרם ככולהו: לא לירוך איניש לוליכא כהושעאל. לאחר שאגד

העברה וההדס יחד לא יתחבו הלולב
מלמעלה כמוך האגד: דלמא נמרי
ערפי. הלולב משיר עלי ההדס
והעברה ומשמייין בלגד וחולצין בין
מין למין ואינס אגודים יחד להיות
לקיחה אחת: לא (ליגוד) איניש
לוליכא כהושעאל. אם הוא ארוך
יותר מדאי מן העברה ונא לקצטו
מתחת לא יקצטו בעודו כבאגודה אלף
ויצילטו יגוח מתחת ויחזור ויאגוד:
דמשיירי הולא. של לולב תלושין מן
השדרה כמוך האגד של פעלי הלולב
ארוכים ומחוכרים מתחת השדרה
ועמסין ועולין כנגד גובהו של לולב
וכשקוצטן מתחת נמצאו מחוכין מן
השדרה ושארין כבאגודה: אסור להריח
כו. דגמריין מכוכה דליפנין כפרק
קמא (דף טו.) דחל שס שמים על ע"י
סוכה ליאמר כהנהא כל שבעה הוואיל
והוקיפו למזוה: מריחא. שהוא דרך
הנלחו אקריה: הדס כמחוכר. לענין
שבת נקט על כל ימות השנה: כי
שריט ליה. כלומר אש"ג דשריט ליה
להריח לא אחי למיתלש דהא כמחוכר
נמי מריח ליה פסיר ואינו טרוד
בקליטמו שיטכח ומתלשנו: אכל אחריו
דלאכילה קאי. כי מורח ליה מיניש
ותליש ואכיל ליה וקף אם אוכלו
כמחוכר אין לך תולש גדול מזה:
הוואיל ונבוה מכולן. משום הוא ונקרא
האגד על שמו: ולנכסיה אלאהרו.

קא סלקא דעמיה דהואיל דגבוה
דקאמ' היינו הא דלמרחן לעיל (כ"ג) שדרו
של לולב כריך שיאל למעלה מן ההדס
טפח: אהנהו. גבוהים. ששלתן:
ב"רנ"ג' סהלא וסוף. הודו ששלתן.
הפרק והודו שסוף הפרק כסוף
הללל. מן הודו עד סוף ההלל מלא
פרשתא כמנין פרישות של ספר
מהלים: ג"כ' נענוט שאן דבר
שמיא. שיבא' אדם חייב לנענע
דפשיטא ליה לתנא וקבעי היכן היו
מנענעיש: כדי לנענע כו. אלמא
מזוה לנענע כדלקמן לעזור רוחות
רעות וטללים רעים: כ"ד
עושה. אותם שהוא כריך להניסם
יחד חיים כדכתיב (ויקרא כג) והניף
הכהן אותם על לחם וגו' על שני
ככשים וגו' הככשים חיים ומניח
שני הלחם על שני הככשים כדכתיב על לחם הכבשים
מנופה על שני ככשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ליפנין לה כמנחות מלחם המלוים דלחם למעלה:
הונף. היינו מולך ומניא ונטיל' דלע"ג: הורם. מעלה ואין עלייה
בלא הורדה והיא קרא לאו ככשי עזרת כתיב אלף כמלוים
ומיכו כל מטותיו ליפנין מינה: למי אשכרע רוחות שלו. מזוה
זו לנו עושין לשמו קן מראה הנפשו: זאת אומרם. הא
דכ"י יוסי דקאמר מנופה עזרת רוחות רעות וטללים רעים:
שרי

שמי הכנסה על שני הככשים כדכתיב על לחם הכבשים
מנופה על שני ככשים ואף על גב דרישיה דקרא משמע
אותם על לחם ליפנין לה כמנחות מלחם המלוים דלחם למעלה:
הונף. היינו מולך ומניא ונטיל' דלע"ג: הורם. מעלה ואין עלייה
בלא הורדה והיא קרא לאו ככשי עזרת כתיב אלף כמלוים
ומיכו כל מטותיו ליפנין מינה: למי אשכרע רוחות שלו. מזוה
זו לנו עושין לשמו קן מראה הנפשו: זאת אומרם. הא
דכ"י יוסי דקאמר מנופה עזרת רוחות רעות וטללים רעים:
שרי

אמאי ונתן אמר רחמנא אלא שמע מינה נתינה על ידי דבר
אחר שמה נתינה הבא נמי לקיחה על ידי דבר אחר
שמה לקיחה. כך כמזב ככל הספרים וקשה מלא דמה לו לדקדק
ממתינה הא גבי פרה כתיב לשון לקיחה ולקחו לטמא מעפר שרפת
הטחלת השתא קניסע על ידי שפופרת
דהינו על ידי דבר אחר ועוד ונתן
קאי אמאי ולא אלא כדמוכח בהדיא
פרק כל שעה (פסחים דף לו.) וסו'
דמריין ונתן אלמא תלושין ניטו והא
מחוכרין ניטו כלומר דנענעין מים
חיים אל עלי וצפרק שני דסוטה ודף
טו: וסו' וצפרק קמא דתמורה ודף
יב: וסו' נמי קאמר מרי קרלי כתיבי
ונתן עליו אלמא אפר נאשרא דפשיטיה
דקרא משמע דעליו אלא קאי שנתן
המים עליו וכתיב מים חיים אל עלי
דמשמע שלא יהא הפסק בין מים לכלי
ופרכי הערל וימותו עב: וסו' קאמר כ"ג
רחמנא ולקחו ונתן דלפלו (א) שקלי
מרי ויביז חד היינו (א) שקלי מרי
מלפ' ויביז חד כמיס ומיכו יתכן
דנתן אמרייהו קאי אמאי ואפר
ויקוערס גרים הכי ואלמאי ולקחו
ונתן אמר רחמנא אלף שמע מינה
לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה:
ולגבהיה אחריו וצפרק. קשה
דהוה ליה למימר

הוא הפילו הוא כשר אמאי יולקחו ונתן אמר
רחמנא אלא לאו שמע מינה לקיחה ע"י
דבר אחר שמה לקיחה ואמר רבה לא לדון
איניש לוליכא כהושעאל דלמא נמרי טרפי
והוי חציצה ורבא אמר *מין במינו
אינו חוצץ ואמר רבה לא ליגוח איניש
לוליכא כהושעאל דמשתייירי הוציא והוי חציצה
ורבא אמר *מין במינו אינו חוצץ ואמר רבה
יהדס של מצוה אסור להריח בו אחריו
של מצוה מותר להריח בו מ"ט הדס דלריחא
קאי כי אקצייה מריחא אקצייה אחריו דלאכילה
קאי כי אקצייה מאכילה אקצייה *ואמר
רבה יהדס כמחוכר מותר להריח בו אחריו
כמחוכר אסור להריח בו מ"ט הדס דלהריח
קאי אי שרית ליה לא אתי למגזייה אחריו
דלאכילה קאי אי שרית ליה אתי למגזייה
ואמר יורבא ילולב בימין ואחריו כשמאל
מ"ט הני תלתא מצות והאי חדא מצוה א"ל
ר' ירמיה לר' זריקא מאי טעם לא מברכין
אלא על נטילת לולב הוואיל גבוה מכולן
ולגבהיה אחריו אברך א"ל הוואיל ובמינו
גבוה מכולן: מתנב' יהויכין הווי מנענעין
בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה
נא דברי ב"ה ובי"ש אומרין אף באנא ה'
הצליחה נא א"ר עקיבא צופה הייתי ברכין
גמליאל ור' יהושע שכל העם היו מנענעין
את לולביהו והם לא נענעו אלא באנא ה'
הושיעה נא: גמ' נענעו מאן דבר שמייה
התם קאי יכל לולב שיש בו שלשה טפחים
כדי לנענע בו כשר וקאמר היכן מנענעין
תנן התם יושיטי הלחם ושני כבשי עצרת
כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על גבי
שני הכבשין ומניח ירו תחתיהו ומניף ומולך
ומביא מעלה ומוריד שנאמר אשר הונף
ואשר הורם א"ר יוחנן ימולך ומביא למי
שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי
שהשמים והארץ שלו במערבא מתנוה הכי
א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא
מולך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה
ומוריד כדי לעצור טללים רעים א"ר יוסי בר
אבין ואיתרימא ר' יוסי בר זבילאי זאת אומרת
שרי

הואיל וכשיעור' גבוה מכולן:
בהודו אהשם תהיה וסוף. הודו
ששלתן הפרק והודו
כסוף הלל מן הודו עד סוף ההלל
הוא פרהה היא כמנין פרישות של
ספר מהלים כך פירש כקוערס וכו'
מפריס תחלת הפסוק וסוף הפסוק
ולאו מילתא היא אלף כהודו מנענע
פעם אחד וכן כהנא ה' הושיעה נא
כתיב הלל ולא כהנא ה' הללית נא
כתיב שמאי וטעמא דכתיב הלל אש"פ
שאין אלף ה' הושיעה נא תחלת
הפרק ולא סוף הפרק מנענעיש
משום דכתיב (דה"א טו) או ירננו עלי
היער מלפני ה' כי צא לשפוט את
הארץ וכתיב כתיבה הודו לה' כי טוב
כי לעולם חסדו וכתיב נעמי כתיבה
ואמרו הושיענו אלהי נעמי והיינו
ירננו שמנענעיש את הלולב ומשכחין
כהודו וכאנא ה' הושיעה נא ועכשו
שנהו ששלת לבור אומר יאמר נא
ישראל הלאנור ענין הודו וכן ביאמרו
נא יראי ה' הלאנור מנענעיש על כל
הודו והודו שעינין אלף שליח לבור אל
ינענע וי"מ דאף שליח לבור מנענע
אגב יצורא שעינין כלל פעם ופעם

הואיל וכשיעור' גבוה מכולן:
בהודו אהשם תהיה וסוף. הודו
ששלתן הפרק והודו
כסוף הלל מן הודו עד סוף ההלל
הוא פרהה היא כמנין פרישות של
ספר מהלים כך פירש כקוערס וכו'
מפריס תחלת הפסוק וסוף הפסוק
ולאו מילתא היא אלף כהודו מנענע
פעם אחד וכן כהנא ה' הושיעה נא
כתיב הלל ולא כהנא ה' הללית נא
כתיב שמאי וטעמא דכתיב הלל אש"פ
שאין אלף ה' הושיעה נא תחלת
הפרק ולא סוף הפרק מנענעיש
משום דכתיב (דה"א טו) או ירננו עלי
היער מלפני ה' כי צא לשפוט את
הארץ וכתיב כתיבה הודו לה' כי טוב
כי לעולם חסדו וכתיב נעמי כתיבה
ואמרו הושיענו אלהי נעמי והיינו
ירננו שמנענעיש את הלולב ומשכחין
כהודו וכאנא ה' הושיעה נא ועכשו
שנהו ששלת לבור אומר יאמר נא
ישראל הלאנור ענין הודו וכן ביאמרו
נא יראי ה' הלאנור מנענעיש על כל
הודו והודו שעינין אלף שליח לבור אל
ינענע וי"מ דאף שליח לבור מנענע
אגב יצורא שעינין כלל פעם ופעם

הודו ומנענעין מנענע נמי שליח לבור וביאמרו נא ובשעת
כרכה לא מצינו אם חייב לנענע כמחלת נטילה אלף מדאמרין
כפירקין (דף כ"ג.) קטן היודע לנענע חייב לנענע דמנענע
כמחלת הכרכה אש"פ שאינו יודע לקרות הלל ועוד מדמתיא כמסכת
כרכות כסוף תפלת השחר (דף ג.) וסו' הקדים ללאח לדרך מציאין לו
צופר ומוקע לולב ומנענע מנילה וקורא בה משמע דמנענע כלא
הלל: כד"י לעצור רוחות רעות. כפרק כל המנחות כחות מזה
(מנחות סג.) וסו' חשיב כל הטעוין מנופה ושמה לא כלל מנופות עושין
כן אלף דוקא כמנופה שמי הלחם דעזרת וכן לולב משום דלמריין
פ"ק דר"ה (דף טו.) דגור דין נחמס כפסח על התבואה כעזרת על פירות האילן כגם על המים ולכן הנענע שבלולב יש בו הולכה והבאה
ועברין פירש כעברן נע (דליתא בירושלמי מלא) כריך לנענע ג' פעמים על כל דבר ודבר בעי' ר' יודא הכין חד והכין חד או דלמא הכין
והכין חד פ"י כבר אמרת כריך נענוט ג' פעמים ובעי' ר' יודא הולכה פעם אחת או הולכה פעם אחת נחשבים וצריך
להולך ולהניח שלשה פעמים תמן תנין כגדה פרק האשה (דף כ"ג.) גבי שבעה מניין מעבירין על הכתם וצריך לכססם שלש פעמים על
כל אחד רבי יעירא בעי הכין חד או הכין וכוין חד ולא אפשיט וכוין דלא אפשיט בעדין לחומרם שלש פעמים לכל אחד ואחד ע"כ
לשנו והיה כיצא דהתם איתא נמי בש"ס דידן כגדה פ' האשה (דף כ"ג.) דבעי' ר' ירמיה אמטויי ואמטויי חד או דלמא אמטויי חד ואמטויי חד
ודכותה פ' ואלו מנחות (דף טו.) גבי שלש מנחות שיפה וחמש מנחות כעיתה דבעי' ר' ירמיה אמטויי ואמטויי חד או דלמא אמטויי חד ואמטויי חד:
מאי

קריטי. הוא כמו חסון. ובעיא דר' ירמיה (היא) התם בספ' דהר, ולא